

BRICS

Brasil 2025

BRICS
Brasil 2025



• ANALİZ

BRICS'in Yapay Zeka Yönetişimi Bildirgesi: Küresel Güney için Politik ve Teknolojik Bir Dönüm Noktası

Gloria Shkurti Özdemir, Tunç Demirtaş

BRICS'İN YAPAY ZEKA YÖNETİŞİMİ BİLDİRGESİ: Küresel Güney için Politik ve Teknolojik Bir Dönüm Noktası

GLORIA SHKURTI ÖZDEMİR
TUNÇ DEMİRTAŞ

COPYRIGHT © 2025

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

ISBN: 978-625-96864-6-2

Editörya: Ebrar Üzümcü, Berrin Çalışkan, Mustafa Said İşeri
Mizanpaj: Said Demirtaş

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstrasse 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM
Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

GİRİŞ | 8

BİLDİRGENİN STRATEJİK VURGULARI | 9

BİLDİRGENİN KÜRESEL BAĞLAMA YERLEŞTİRİLMESİ | 10

BİLDİRGEYE YÖNELİK KAVRAMSAL VE STRATEJİK BİR OKUMA | 12

TÜRKİYE’NİN KONUMLANIŞI:
JEOPOLİTİK KESİŞİMDE NORMATİF BİR ARAYIŞ | 13

SİYASİ-EKONOMİK EKSENDEN DİJİTAL EKSENE | 13

TÜRKİYE’NİN DİJİTAL EKSENDE KONUMLANDIRILMASI:
TÜRKİYE “BAĞLANTISAL EKSEN” OLABİLİR Mİ? | 15

YAPAY ZEKA YÖNETİŞİMİNİN GELECEĞİNE DAİR BEKLENTİLER | 17

SONUÇ | 18



Bu analiz BRICS'in Brezilya zirvesinde yayımladığı “Yapay Zekanın Küresel Yönetişimine İlişkin Bildirge”yi stratejik, normatif ve jeopolitik bağlamlarda incelemektedir.

ÖZET

Bu analiz BRICS'in Brezilya zirvesinde yayımladığı “Yapay Zekanın Küresel Yönetişimine İlişkin Bildirge”yi stratejik, normatif ve jeopolitik bağlamlarda incelemektedir. Yapay zekanın (YZ) ekonomik kalkınma, stratejik rekabet ve dijital egemenlik ekseninde şekillenen etkileri doğrultusunda bildirgenin özellikle Küresel Güney'in çok taraflı, kapsayıcı ve adil bir yönetim yapısına duyduğu ihtiyacın yansıması olarak değerlendirildiği vurgulanmaktadır. Bildirge ayrıca veri egemenliği, fikri mülkiyetin dengelenmesi, etik ilkelerin güçlendirilmesi ve YZ'nin sivil kullanımına yönelik net sınırların çizilmesi gibi başlıklar etrafında BRICS'in kolektif vizyonunu yansıtmaktadır.

Bu analiz bildirgenin ABD-Çin rekabeti, büyük dil modellerinin (LLM'ler) artan etkisi, askeri YZ uygulamaları ve AB'nin norm koyucu rolü gibi gelişmelerle iç içe geçmiş bir bağlamda okunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Türkiye'nin BRICS üyesi olmamasına rağmen bu sürece normatif katkılar sağlayabilecek potansiyelini ele almakta, “bağlantısal eksen” olarak dijital yönetimde hem teknik kapasitesi hem de jeopolitik konumuyla özgün bir rol oynayabileceğini savunmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma YZ'nin gelecekteki yönetim yapısının hangi dinamik (iş birliği, rekabet ya da parçalanma) etrafında şekilleneceğinin hem BRICS gibi oluşumlar hem de Türkiye gibi stratejik aktörlerin alacağı pozisyonlara bağlı olacağını ileri sürmektedir.

GİRİŞ

Son genişleme süreciyle birlikte sayıları on bire ulaşan BRICS ülkeleri satın alma gücü paritesi (*purchasing power parity*, PPP) esas alındığında küresel ekonomik çıktının yaklaşık yüzde 40'ını temsil eder hale gelmiş ve bu yönüyle modern uluslararası sistemin başat aktörlerinden biri konumuna yükselmiştir. ABD ile Çin arasındaki rekabetin şiddetlenmesi ve teknolojik “ayırışma”nın (*decoupling*) derinleşmesiyle birlikte BRICS’in stratejik önemi giderek artmaktadır. Bu genişleme süreci ekonomik bir gelişme olmanın ötesinde küresel yönetim tartışmalarında özellikle YZ gibi yükselen teknolojilere ilişkin alanlarda bir değişimi de işaret etmektedir. Türkiye ise her ne kadar BRICS üyesi olmasa da çok taraflı platformlara aktif katılımı ve yükselen teknolojilerin yönetiminde normatif katkı vizyonuyla mevcut tartışmaların önemli bir paydaşı olarak bulunmaktadır.

Brezilya'daki BRICS zirvesi Yapay Zekanın Küresel Yönetişimine İlişkin Bildirge'nin yayımlanmasıyla yalnızca önemli bir diplomatik gelişmeye değil aynı zamanda ortaya çıkmakta olan YZ merkezli küresel düzenin kurallarını kimin belirleyeceği sorusu etrafında şekillenen daha geniş bir güç mücadelesinin simgesel bir eşliğine işaret etmektedir. YZ teknolojileri ekonomiler, toplumlar ve jeopolitik hesaplamaların her alanına nüfuz etmekte olduğundan söz konusu bildirge Küresel Güney'in bu dönüştürücü sistemlerin yönetişimini tanımlamada kendi rolünü üstlenmeye yönelik kararlı bir tutumunu yansıtmaktadır. Aynı zamanda YZ'nin düzenlenmesinin proaktif bir şekilde tesis edilmesi gerektiğine aksi takdirde bu

teknolojilerin kontrolsüz gelişiminin eşitsizlikleri ve jeopolitik gerilimleri derinleştireceğine dair artan bir farkındalığı da vurgulamaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin yalnızca teknoloji üretimiyle değil aynı zamanda YZ yönetişimine etik, adalet ve kapsayıcılık gibi normatif ilkeler doğrultusunda katkı sunabilecek bir aktör olarak öne çıkması dikkat çekicidir.

Bu analiz BRICS'in YZ yönetişimi bildirgesini inceleyerek ortaya çıkmakta olan teknopolar düzen bağlamında anlamlandırmak için bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin BRICS içindeki konumunu ve küresel YZ yönetişiminin geleceğini şekillendirmede üstlenebileceği olası rolü de ele almaktadır.

BİLDİRGENİN STRATEJİK VURGULARI

Bildirge YZ'yi kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme noktasında tarihi bir fırsat olarak değerlendirirken küresel YZ yönetişiminin Birleşmiş Milletler (BM) çerçevesi içinde sağlam temellere oturtulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. BRICS, yükselen ekonomilerin karar alma süreçlerinde gerçek bir etkiye sahip olacağı, tek ve BM merkezli bir platform çağrısında bulunmakta, Batılı güçlerin hakimiyetinde olan dışlayıcı yönetim modellerine karşı bir direnç ortaya koymaktadır. Bildirgenin merkezinde “dijital egemenlik” vurgusu yer almakta ve her devletin kendi düzenleyici çerçevesini oluşturma hakkına sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Aynı zamanda veriler, donanım, yetkinlikler ve finansal kaynaklar dahil olmak üzere YZ teknolojilerine açık erişimin temin edilmesi ve bu kaynaklardan yararlanmanın daha geniş kesimlere açılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bildirge sınır ötesi birlikte çalışabilirliği mümkün kılan adil piyasa düzenlemeleri ve bilgi transferlerinin teşvik edilmesini savunurken yeniliği koruyan dengeli fikri mülkiyet rejimlerinin, sağlık, eğitim, tarım ve çevre koruma gibi alanlarda YZ uygulamalarına öncelik verilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra YZ sistemlerinin kültürel olarak kapsayıcı, çevresel olarak sürdürülebilir ve sosyal açıdan sorumlu olmasını sağlamaya yönelik güçlü bir etik vurgu içermektedir. BRICS üyeleri küresel düzeyde eş güdümü sağlama, açık standartları teşvik etme ve ileri düzey YZ ile genel yapay zeka (AGI) alanında güç yoğunlaşmasını önleme amacıyla temkinli bir yaklaşım benimseme taahhüdünde bulunmaktadır.¹



Bildirgenin merkezinde “dijital egemenlik” vurgusu yer almakta ve her devletin kendi düzenleyici çerçevesini oluşturma hakkına sahip olması gerektiği belirtilmektedir.

¹ “BRICS Leaders’ Statement on the Global Governance of Artificial Intelligence”, BRICS, 6 Temmuz 2025, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/250706-ai.html>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

Bu vizyon BRICS'i egemenliğe saygılı ve adalet odaklı bir YZ düzeninin savunucuları olarak konumlandırmaktadır. Teknolojik atılım gereklilikleri ile sosyal adalet, çevresel sürdürülebilirlik ve etik sorumluluk taleplerini uzlaştırmayı amaçlayan bir yaklaşım sergilenmektedir.

BİLDİRGENİN KÜRESEL BAĞLAMA YERLEŞTİRİLMESİ

BRICS bildirgesinin önemini tam olarak kavrayabilmek için bu belgenin hızla artan teknolojik rekabet ve yönetim boşluklarıyla şekillenen daha geniş bir bağlam içerisinde ele alınması gerekmektedir. Çin'in YZ alanında kaydettiği dikkate değer ilerlemeye rağmen ABD ve Batılı teknoloji şirketleri temel altyapı, bulut bilişim, ileri düzey yarı iletken üretimi ve YZ yetenek havuzları üzerindeki kontrolleri sayesinde küresel YZ ekosistemine hakim olmaya devam etmektedir. ABD ile Çin arasında süregelen teknolojik "ayrışma" küresel tedarik zincirlerinde derin kırılmalıkları ortaya çıkarırken her iki taraf da teknolojiyi ve onun altyapısını jeopolitik rekabetin bir aracı haline getirmiştir.

Bu "teknoloji silahlandırma" eğilimi ABD öncülüğünde Çin'e yönelik ileri çipler ve YZ donanımı ihracatına getirilen kontrollerde açıkça görülmektedir. Bu kontroller Çin'in teknolojik ilerlemesini engellemeyi amaçlarken Pekin ise elektronik üretimi için kritik öneme sahip nadir toprak elementlerinin ihracatını kısıtlayarak karşılık vermektedir. Bu gelişmeler teknolojik karşılıklı bağımlılığın giderek daha fazla güvenleştireildiğini ve temel teknolojilere erişimin artık karşılıklı faydadan ziyade güç projeksiyonunun bir aracı haline geldiğini göstermektedir.

Rekabetin düzenleyici boyutu da aynı derecede belirgindir. ABD özellikle askeri ve istihbarat uygulamaları için hızlı YZ inovasyonunu önceliklendirmiştir. AB ise kapsamlı Yapay Zeka Yasası (EU AI Act) aracılığıyla küresel liderlik iddiasında bulunmakta ve uluslararası normları şekillendirebilecek etik ve teknik standartlar belirlemeyi hedeflemektedir.² Tarihsel olarak Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması (NPT) gibi silah kontrol rejimlerinde görüldüğü üzere düzenleyici çerçeveleri oluşturan aktörlerin orantısız stratejik avantajlar elde ettiği bilinmektedir. BRICS bildirgesi bu örüntüye kasıtlı bir yanıt olarak okunmalı çünkü yükselen ekonomilerin YZ odaklı küresel ekonomiyi yönetecek temel kararlardan dışlanmamasını sağlama amacı taşımaktadır.

Durumu daha da karmaşık hale getiren unsur ise LLM'lerin hızla yaygınlaşması ve hem sivil hem de askeri alanlarda karar alma süreçlerine entegre edilme-

² Gloria Shkurti Özdemir, "Trump'ın Geri Dönüşü ve ABD'de Yenilenen Teknoloji-Savunma Bağı", *Sabah*, 5 Temmuz 2025; Gloria Shkurti Özdemir, "AB, Yapay Zeka Düzenlemesinde Küresel Lider Olabilecek mi?", *Kritik*, Cilt: 8, Sayı: 86, (2025).

sidir. LLM'lerin bürokratik sistemler, yönetim ve savunma karar alma mekanizmalarında kullanılması³ özellikle özerklik, hesap verebilirlik, tırmanma riski ve bu modellerin nükleer silahlarla birlikte kullanımı bağlamında derin etik ve stratejik soruları gündeme getirmektedir. Güçlü küresel yönetim mekanizmalarının yokluğu yanlış hesaplama, yanlış bilgi ve algoritmik ön yargının yüksek riskli alanlara sızma olasılığını artırmaktadır.

Küresel YZ yönetişimi söz konusu olduğunda uyumlu bir küresel yönetim çerçevesinin eksikliği birbiriyle bağlantılı üç temel zorluktan kaynaklanmaktadır:

- BM'nin hızlı teknolojik değişimlere uyum sağlama konusundaki ataleti ve kurumsal sınırlılıkları
- YZ'nin geleneksel politika yapım süreçlerinin çok ötesindeki bir hızda dönüşmesi
- Ticari çıkarlarını çoğu zaman kamu hesap verebilirliğinin önünde tutan özel teknoloji devlerinin artan etkisi

Söz konusu riskleri daha da ağırlaştırılan etkenlerden biri de YZ teknolojilerinin giderek askeri alanlara entegre edilmesidir. Trump yönetimi etik kaygılardan ziyade hız ve üstünlüğe vurgu yaparak YZ'nin askeri stratejiye entegrasyonunu açıkça desteklemektedir. Bu eğilim teknolojik altyapının silahlandırılmasıyla birleştiğinde rakip devletlerin kendi YZ odaklı askeri programlarını hızlandırdığı ve bu durumun otonom sistemler ile algoritmik karar alma süreçlerini içeren istikrarsızlaştırıcı silahlanma yarışlarına yol açabileceği bir güvenlik ikilemi (*security dilemma*) oluşturma riski taşımaktadır.⁴

Bu çalkantılı manzara içerisinde BRICS grubu YZ hedefleri bakımından kendi içinde heterojen bir yapıya sahiptir. Çin ve Rusya köklü YZ güçleri olarak konumlanırken Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi yeni üyeler ise YZ araştırmaları, altyapısı ve egemen kapasitelerine (yani kendi stratejik teknolojilerini dışa bağımlı olmadan geliştirme kapasitelerine) büyük yatırımlar yapmakta ve küresel dijital düzende etkili oyuncular olmayı hedeflemektedir.⁵ Bu gelişme küresel etkinin artık sadece geleneksel güçlerin tekelinde olmadığını; dijital açıdan iddialı ve çevik devletlerin de teknopolar uluslararası düzene yön verdiği daha geniş çaplı bir dönüşüme işaret etmektedir.



Güçlü küresel yönetim mekanizmalarının yokluğu yanlış hesaplama, yanlış bilgi ve algoritmik ön yargının yüksek riskli alanlara sızma olasılığını artırmaktadır.

3 Benjamin Jensen, Ian Reynolds, Yasir Atalan, Michael Garcia, Austin Woo, Anthony Chen ve Trevor Howarth, "Critical Foreign Policy Decisions (CFPD)-Benchmark: Measuring Diplomatic Preferences in Large Language Models", arXiv, 8 Mart 2025, <https://arxiv.org/pdf/2503.06263>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

4 Shkurti Özdemir, "Trump'ın Geri Dönüşü ve ABD'de Yenilenen Teknoloji-Savunma Bağı".

5 Mohammed Soliman, "Why the U.S. should Build Data Centers in Dubai and Riyadh", *Foreign Policy*, 2 Temmuz 2025; Alison Snyder ve Dave Lawler, "Trump's Gulf Gamble: Helping UAE and Saudi Become AI Powers", *Axios*, 18 Mayıs 2025, <https://www.axios.com/2025/05/18/trump-gulf-ai-deals-saudi-uae-security-china-risk>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

BİLDİRGEYE YÖNELİK KAVRAMSAL VE STRATEJİK BİR OKUMA

Bu karmaşık arka plan karşısında BRICS bildirgesi hem politik hem de stratejik bir hamle olarak ortaya çıkmaktadır. Her şeyden önce bu bildirge yükselen küresel dijital yönetim mimarisinde Küresel Güney için ortak bir ses oluşturma girişimi niteliğindedir. BRICS ülkeleri YZ yönetişimini çok taraflı ve BM merkezli bir düzen içerisinde çerçevlendirerek küresel YZ normlarının Batı eksenli ya da salt piyasa odaklı çizgilerde bölünmesine direnç göstermeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım teknolojik yeniliklerin ve düzenleyici otoritenin yalnızca birkaç gelişmiş ekonominin elinde toplanmasına meydan okuma yönünde bilinçli bir tercihtir.



Bildirge, yükselen küresel dijital yönetim mimarisinde Küresel Güney için ortak bir ses oluşturma girişimi niteliğindedir.

Bildirge aynı zamanda teknolojinin ve onun altyapısının silahlaştırılmasının küresel ilişkilerde baskın bir özellik haline geldiğinin derin bir farkındalığını yansıtmaktadır. BRICS ülkeleri YZ teknolojilerine adil erişim, açık inovasyon ekosistemleri ve dengeli fikri mülkiyet rejimlerini savunarak teknolojik bağımlılıktan kaçınma kararlılıklarını ortaya koymaktadır. Bu tavır özellikle YZ, bulut bilişim ve ileri yarı iletkenler üzerindeki kontrolün giderek jeopolitik bir kaldıraç unsuruna dönüştüğü bir dünyada stratejik kırılmalıkların bilincinde olduğunu göstermektedir. Dijital

egemenlik vurgusu yalnızca özerklik arzusunu değil aynı zamanda teknolojik tedarik zincirlerinin silahlandırılmasıyla ortaya çıkan stratejik zafiyetlerin de kabülünü içermektedir.

Ayrıca kültürel ve dilsel kapsayıcılık, çevresel sürdürülebilirlik ve insan merkezli YZ tasarımı gibi etik zorunlulukların da bildirgeye dahil edilmesi salt verimlilik ve kar odaklı değil hızlı teknolojik değişimin sosyal ve ekolojik dışsallıklarını da dikkate alan bir yönetim modeli inşa etme çabasını yansıtmaktadır. Bu yaklaşım ise ticari çıkarların sıklıkla toplumsal kaygıların önüne geçtiği Silikon Vadisi menşeli baskın modellerle örtük bir tezat oluşturmaktadır.

BRICS bildirgesi aynı zamanda YZ'nin artan şekilde savunma stratejilerine entegre edilmesine ve LLM'ler dahil olmak üzere güçlü YZ modellerinin kritik devlet işlevleri ve karar alma süreçlerine dahil edilmesine yönelik önleyici bir yanıt olarak da okunmalıdır. Her ne kadar bildirge ortaya koyduğu ilkelerin yalnızca sivil alana ilişkin olduğunu açıkça ifade etse de YZ'nin doğası gereği çift kullanımlı (*dual-use*) olması sivil ve askeri uygulamalar arasında kesin sınırlar çizilmesini güçleştirmektedir. Bu anlamda bildirge teknolojik gelişme ile güvenlik kaygıları arasındaki artan iç içe geçmişliğin örtük bir kabulü olarak da değerlendirilebilir. İhtiyat, şeffaflık ve kapsayıcılığın gerekliliğini vurgulayan BRICS bildirgesi kontrolsüz bir YZ silahlanma yarışının ve algoritmik yönetişimin istikrarsızlaştırıcı etkilerini hafifletmeyi de amaçlamaktadır. Aksi takdirde bu durum küresel eşitsiz-

likleri daha da derinleştirebilir, jeopolitik rekabetleri keskinleştirebilir ve devletler arasında güvensizliği artırabilir.

Sonuç olarak BRICS ülkelerinin ortaya koyduğu tutum YZ geleceğini kendi kalkınma ihtiyaçları, stratejik özerklikleri ve küresel konumları doğrultusunda şekillendirme arzusunun yansıtmaktadır. Bu tutum giderek dijitalleşen bir dünyada jeopolitik bir öznellik beyanıdır. Mevcut güç dinamiklerini derhal dönüştürme de küresel YZ yönetişiminde daha tartışmalı ve çoğulcu bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir.

TÜRKİYE'NİN KONUMLANIŞI: JEOPOLİTİK KESİŞİMDE NORMATİF BİR ARAYIŞ

BRICS zirvesinde Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın konuşması Türkiye'nin teknolojik gelişmelere sadece büyüme odaklı yaklaşmadığını gösteren niteliktedir. Zira YZ'nin yeni bir "tahakküm aracına dönüşmemesi"⁶ uyarısı Türkiye'nin teknolojik gelişmelerde moral unsurları ve bu alana ilişkin politikaları bütüncül bir vizyonla şekillendirdiğini yani politik etiği önceleyen tavrını ortaya koymaktadır. Nitekim bu tavır Türkiye'nin dijital çağda teknolojik gelişmeleri "izleyen" bir aktör olmaktan ziyade "şekillendiren ve yön veren" bir aktör olarak konumlandığını teyit eder niteliktedir. Bu durum Türkiye'nin stratejik vizyonunda teknolojik gelişmeler, dijitalleşme ve YZ gibi unsurların önemine de ışık tutmaktadır. Kısacası Türkiye'nin küresel dijital yönetim mimarisinde yer alma stratejisi bu minvalde ilerlemektedir.

Türkiye, YZ gibi stratejik teknolojilerin jeoekonomik eşitsizlikleri derinleştirme riski taşıdığına farkında olarak bu sürecin yönetiminde adil, öngörülebilir ve kapsayıcı uluslararası mekanizmaların inşasını savunan argümanlar ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım küresel belirsizliklerin yoğun olarak hissedildiği mevcut sistemde yeni gelişen teknolojilere ilişkin düzenleyici normların oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.⁷ Türkiye'nin küresel sistemin ortaya çıkardığı çeşitli yeniliklere düzen getirmek için üstlendiği inisiyatif egemenliğe saygılı, çok merkezli ve normatif olarak meşru bir dijital düzenin inşasına yönelik stratejik duruşunu yansıtmaktadır.

SIYASİ-EKONOMİK EKSENDEN DİJİTAL EKSENE

Küresel siyasetteki eksenler genel olarak ideolojik, askeri ve kurumsal yapılar etrafında şekillenmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD ve Avrupa'nın oluş-

⁶ "Bakan Fidan, BRICS Zirvesinde: 'Yapay Zekanın Tahakküm Aracına Dönüşmemesi İçin Tedbir Şart'", NTV, 7 Temmuz 2025.

⁷ *Dijitalin Yüzyılı*, ed. Safa Uslu, Cenay Babaoğlu ve Yavuz Emir Beyribey, (SETA Yayınları, İstanbul: 2023), s. 258-259.

turduğu Transatlantik eksen liberal demokrasiler, NATO ittifak sistemi ve Batı merkezli düzenin temel taşıyıcısı konumundaydı. Soğuk Savaş sonrasında bir süre tek kutuplu görünüme sahip olsa da bu yapının zaman içinde kutupsuzluk ve çok kutupluluk gibi farklı şekillerde tanımlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Ancak günümüzde Rusya ve Çin'in yanı sıra örgütlenme olarak BRICS gibi alternatif oluşumlar çok kutupluluğu daha fazla öne çıkarmıştır.

Ekonomik eksenler ise üretim merkezleri, finansal merkezler, enerji kaynakları ve ticaret rotaları etrafında şekillenmiştir. Nitekim günümüze kadar küresel sermaye akışının Atlantik merkezinden yönlendirilmesi söz konusuydu. Ancak son dönemde bu yapının sorgulanmaya açık hale geldiği görülmektedir.⁸ Bu kapsamda doların sorgulanması, dijital para birimlerinin çokça ön plana çıkması bu sürecin önemli bileşenleri haline gelmiştir. Atlantik merkezli yapının ötesinde Asya Pasifik bölgesi son dönemde üretim ve tedarik zincirlerinin stratejik merkezine dönüşmüştür. Buna paralel olarak Küresel Güney ve Avrasya eksenleri de enerji, altyapı ve kalkınma alanlarındaki bağlantısallık pratikleri aracılığıyla alternatif kalkınma modelleri etrafında yeniden konumlanmaktadır. Bu çerçevede uluslararası güç dağılımı giderek daha karmaşık bir hal alırken güç yalnız askeri ve ekonomik kapasiteyle değil aynı zamanda teknoloji üretimi, algı yönetimi ve veri kontrolü gibi yeni stratejik araçlarla tanımlanmaktadır.

Bu kapsamda günümüzde siyasi ve ekonomik eksenden ziyade dijital eksenin çok daha fazla stratejik bir önem kazandığı aşikardır. Dijital eksen teknolojik üstünlüğün yanı sıra norm üretimi, veri egemenliği, algoritmik karar süreçleri ve küresel dijital altyapıların yeri de oldukça önem arz etmektedir. Dijital veri merkezleri inşası ve kontrolünün kimde olduğu, verilere kimin hakim olduğu ve bu sistemleri kimin denetlediği artık en az askeri hakimiyet kadar stratejik bir önem kazanmıştır.

Dolayısıyla LLM, bulut altyapı sistemleri ve dijital finans sistemleri gibi alanlar günümüzde olduğu gibi gelecekte de güç rekabetinin merkezinde yer alacaktır. Küresel Güney bağlamında özellikle Afrika'nın rolü giderek kritik bir boyut kazanmaktadır. Zira Afrika hızla artan genç nüfusu ve dijitalleşme potansiyelinin yanı sıra küresel veri akışını sağlayan deniz altı fiber optik kabloların stratejik geçiş noktasında yer almasıyla önem kazanmaktadır. Bu fiber optik kablolar Asya Pasifik, Hindistan ve Avrupa'yı birbirine bağlantılayan altyapının belkemiğini oluşturmaktadır.⁹

Ayrıca BRICS ülkelerinden özellikle Çin'in Afrika'daki dijital yatırımları da kıtanın öneminin giderek artmasına neden olmaktadır. Örneğin Huawei'nin

⁸ Teddy Ganea ve Abhi Desai, "Dollar Hegemony: America's Unnamed Empire", The Stanford Review, 3 Şubat 2025, <https://stanfordreview.org/dollar-hegemony-americas-unnamed-empire>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

⁹ Submarine Cable Map | TeleGeography, <https://www.submarinemap.com>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

Kenya'daki büyük eğitim merkezi¹⁰ Çin'in "dijital ipek yolu" kapsamında kurduğu bir girişim olarak görülebilir. Bu tür veri merkezleri aynı zamanda BRICS'in bir diğer önemli ülkesi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bölgesel bir YZ ve siber güvenlik merkezi olma çabasını da beraberinde getirmektedir. Öte yandan Hindistan'ın dijital eğitim ve finans teknolojileri yatırımları da Afrika'yı yükselen bir dijital eksen haline getirmektedir. Tüm bu noktadan hareketle dijital eksen belirleyen aktörler ekonomik kalkınma, küresel yönetim, yeni dijital güvenlik mimarisi ve toplumsal dönüşümlerde belirleyici role sahip olacaklardır.

Diğer taraftan ABD merkezli Big Tech¹¹ ve AB merkezli Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation, GDPR)¹² ve Yapay Zeka Yasası farklı dijital eksenler olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla dijital egemenliğin merkezi bir güvenlik unsuru haline geldiği ve geleneksel sınırların işlevsizleştiği bu dönemde devletlerin kendi dijital alanlarını inşa etmeleri ve koruyucu sistemlerini devreye sokmaları hayatta kalma (*survival*) stratejilerinin yeniden kurgulanmasını zorunlu kılmaktadır. ABD, AB, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin teknolojik sahiplik ve düzenleyici otorite olma konusundaki arayışları bir açıdan dijital dünyada farklı eksenlerin olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu noktada Türkiye mevcut eksenlerin dışında daha adil ve çok taraflı bir dijital düzenin inşasına yönelik arayışları desteklediğini açıkça ortaya koymaktadır.

TÜRKİYE'NİN DİJİTAL EKSENDE KONUMLANDIRILMASI: TÜRKİYE "BAĞLANTISAL EKSEN" OLABİLİR Mİ?

Bu dönüşüm sürecinde Türkiye'nin dijital dünyadaki konumlanması da giderek daha stratejik bir anlam kazanmaktadır. Türkiye'nin dijital egemenliği, bağımsızlığı ve otonomisini kaybetmeden alternatif yol kurucularından biri haline gelmesi hem siyasi hem de stratejik bir tercih olarak değerlendirilmelidir. Öte yandan kapsayıcı ve etik temelli bir dijital yönetim mimarisinin inşası dijital dünyada yer alan büyük güçler arasındaki kutuplaşmanın yumuşatılmasıyla mümkün olabilecektir. Bu noktada Türkiye'nin hem Küresel Güney ülkeleriyle geliştirdiği samimi ilişkiler hem de Batı ülkeleriyle sahip olduğu tarihsel angajmanı kendisini "bağlantısal eksen" (*connectivity axis*) olarak konumlandırma imkanı sunmaktadır. Dolayısıyla dijital alandaki kutuplaşma eğilimlerine karşı bu tür çok yönlü yaklaşım gerilimleri azaltma potansiyeline sahiptir. Bu çerçevede Türkiye'nin di-

10 Catherine Kagwiria, "Huawei Hardware Based Training Center", AFRALTI, 21 Temmuz 2021, <https://www.afralti.org/huawei-training-center>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

11 Andrea Coveri, Claudio Cozza ve Dario Guarascio, "Big Tech and the US Digital-Military-Industrial Complex", *Intereconomics*, Cilt: 60, Sayı: 2, (2025), s. 81.

12 "General Data Protection Regulation GDPR", InterSoft Consulting, <https://gdpr-info.eu>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025).

jital dünyada daha etkin ve etkili bir aktör olarak yer alabilmesi iç dinamiklerinin yanında çok taraflı iş birliği alanlarındaki katkılarına da bağlıdır.

Türkiye'nin hem Küresel Güney hem de AB, NATO ve G7 gibi oluşumlara üye ülkelerin meydana getirdiği Küresel Kuzey ile güçlü ilişkileri bulunmaktadır. Türkiye'nin bu çok yönlü konumlanışı rakip teknolojik eksenler/bloklar arasında dengeleyici bir rol üstlenmesine imkan tanımaktadır. Ayrıca Türkiye eş zamanlı olarak hem OECD hem de BRICS benzeri platformlarla ilişki kurabilen nadir ülkelerden biri olduğundan daha kapsayıcı ve alternatif bir dijital düzenin inşasında önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin oluşturabileceği alternatif dijital yol olarak bağlantısal eksenin etik, adil ve çok merkezli bir dijital dönüşüm vizyonu sunması küresel sistemin dönüşümünde önemli bir adım olarak yer alacaktır.¹³ Bu kapsamda Türkiye'nin sahip olduğu avantajların en başında medeniyetlerin kesişim noktasında yer alması gelmektedir.



Türkiye'nin hem Küresel Güney hem de AB, NATO ve G7 gibi oluşumlara üye ülkelerin meydana getirdiği Küresel Kuzey ile güçlü ilişkileri bulunmaktadır.

Türkiye'nin İslam dünyası, Batı dünyası, Türk dünyası ve Afrika gibi medeniyetlerle dengeli iletişimi etik YZ ilkeleri geliştirilmesi ve dijital dünyada yeni normlar üretilmesinde etkili bir durum oluşturabilecek potansiyeli taşımaktadır. Bu kapsamda Dışişleri Bakanı Fidan'ın çok kutupluluk vurgusu jeopolitik güç dağılımı ile normatif çoğulculuğu da kapsayan bir anlam taşımaktadır. Türkiye'nin evrensel ilkelere dayalı Ankara merkezli yönetim yaklaşımı bu alanda yeni geliştirmeleri mümkün kılmaktadır. İslam ülkeleriyle ortak etik çerçeveler, Afrika ülkeleriyle veri adaletinin sağlandığı girişimler, dijital sömürgeciliğin önüne geçilebilecek birlikte kazanmaya yönelik

girişimler ve Türk dünyasıyla YZ eğitim süreçleri gibi mekanizmaların oluşturulması bölgesel norm koruyuculuğunu da sağlama potansiyeli taşımaktadır.

Türkiye'nin son dönemde savunma sanayii alanındaki kapasitesini önemli ölçüde artırdığı da ortadadır. YZ yönetiminde yerel kapasite artırımı en hassas konular arasında yer almaktadır. Bu noktada TÜBİTAK, ASELSAN, HAVELSAN ve TUSAŞ gibi kurumlar tarafından çeşitli alanlarda ihtiyaca ve uygulamaya yönelik yerli YZ programlarının geliştirildiği bilinmektedir.¹⁴ Ancak bu teknik kapasite kamu düzenlemeleri, etik normlar ve veri egemenliğiyle daha fazla desteklenerek bütüncül bir YZ yönetimine dönüştürülürse daha etkili bir kullanım alanı oluşacaktır. Bu süreçte teknolojik üretimin yanı sıra kurumlar arası yazışmalar, yönetim protokolleri ve iç denetim mekanizmalarının entegrasyonu da oldukça kritik öneme sahiptir. Özellikle savunma sanayii gibi yüksek güvenlik hassasiyeti

¹³ *Dijitalin Yüzyılı*, s. 29.

¹⁴ "MAIN-Kurumsal Yapay Zeka Platformu", HAVELSAN, <https://www.havelsan.com/tr/urunler/main-kurumsal-yapay-zeka-platformu>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025); "Yapay Zeka Teknolojileri", ASELSAN, <https://www.aselsan.com/tr/arge/yapay-zeka-teknolojileri>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025); "Savunma Sanayii'nde Yapay Zeka'ya İlk Yatırımı Türk Havacılık ve Uzay Sanayii Yaptı", TUSAŞ, <https://www.tusas.com/medya-merkezi/haberler/savunma-sanayii-nde-yapay-zeka-ya-ilk-yatirimi-turk-havacilik-ve-uzay-sanayii-yapti>, (Erişim tarihi: 7 Temmuz 2025); Gloria Shkurti Özdemir, Erman Akıllı ve Safa Uslu, *2025 Techpulse Türkiye: Tracking Technological Innovation and Trends*, (SETA Rapor; İstanbul: 2025), s. 90-108.

gerektiren alanlarda YZ sistemlerinin güvenilirliği ile iletişim ve dosya paylaşımının güvenliği açısından yerli yazılım çözümlerinin kamu kurumlarında hızla kullanıma alınması elzemdir.

Bu hususlar dışa bağımlılığı azaltmak, sistem içi bilgi sızıntılarını engellemek ve ulusal veri egemenliğini güvence altına almak açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla yerli, milli ve özgün teknolojik altyapıların kullanımı ulusal güvenlik perspektifinden stratejik bir öncelik olmalıdır. Bu kapsamda Türkiye için sahip olduğu diplomatik esneklik, farklı coğrafyalarda samimiyete dayalı bir tarzda kurduğu güven ilişkilerinin oluşturduğu diyalog ve liderlik, yerli savunma sanayiinin stratejik özerkliği ve YZ'nin İslami etik,¹⁵ insani kalkınma ve adalet temelli çerçevelerle uyumlu hale getirilmesi bu süreçte önemli fırsatlardır. Öte yandan düzenlemelere ilişkin altyapıların yetersizliği, veri koruma, şeffaflık ve etik standartlarda gecikmelerin yaşanması ve büyük teknoloji firmalarına stratejik bağımlılık konuları ise bu alandaki zorluklar ve riskleri teşkil etmektedir.

YAPAY ZEKA YÖNETİŞİMİNİN GELECEĞİNE DAİR BEKLENTİLER

YZ yönetişimi üzerindeki küresel rekabetin gelecekte giderek şiddetleneceği öngörülmektedir. Bu nedenle BRICS ülkeleri YZ odaklı küresel ekonomiyi yönetecek kurallar ve standartların şekillendirilmesinde giderek daha iddialı bir rol oynamaya çalışmaktadır. BRICS ülkelerinin BM, G20 ve YZ dijital yönetişimiyle görevlendirilmiş özel organlar gibi uluslararası oluşumlarda daha fazla temsil edilmesini talep edeceği beklenmektedir. Grubun dijital egemenlik vurgusu önümüzdeki dönemde ulusal ve bölgesel düzeylerde yerli YZ kapasitelerinin geliştirilmesi, yabancı teknolojiye bağımlılığın azaltılması, kendi değerleri ve önceliklerini yansıtan paralel yönetim yapılarının inşasına yönelik çabaların artacağını göstermektedir.

BRICS bildirisinde öne çıkarılan teknolojik bağımlılık ve düzenleyici parçalanma gibi risklerin bilinçli çok taraflı çabalar gösterilmediği sürece derinleşeceği de öngörülmektedir. LLM'ler ve diğer ileri düzey YZ sistemlerinin hem kamu hem de askeri karar alma süreçlerine entegrasyonu hız kazanacaktır. Bu durum ise hesap verebilirlik, güvenlik ve kontrol açısından ertelenemez tartışmaları beraberinde getirmektedir. Kapsayıcı uluslararası çerçeveler oluşturulmadığı takdirde YZ yeni bir küresel güç rekabeti arenası haline gelebilir ve daha küçük devletler ise dışlanma veya sömürülme riskiyle karşı karşıya gelebilir.

Bu değişen manzarada ortak teknolojik hedefler ve yönetim ilkeleri etrafında yeni ittifaklar ve stratejik ortaklıkların ortaya çıkması da muhtemeldir. BRICS gibi koalisyonların öncülüğünde Küresel Güney, YZ pazarında kendisini giderek

¹⁵ Ezieddin Elmahjub, "Artificial Intelligence (AI) in Islamic Ethics: Towards Pluralist Ethical Benchmarking for AI", *Philosophy and Technology*, Cilt: 36, Sayı: 73, (2023).

daha fazla öne çıkaracaktır. Bununla birlikte ABD, Çin ve bu iki gücün etki alanları arasındaki jeopolitik gerilimlerin, her birinin kendine özgü YZ ekosistemlerine, yönetim modellerine ve güvenlik duruşlarına sahip rakip dijital bloklara dönüşmesi riski de söz konusudur.

Türkiye gibi ülkeler bu gelişmeleri çok yakından takip etmelidir. Zira Türkiye, Küresel Kuzey ile Küresel Güney arasında bir köprü işlevi görerek ve kendi YZ kapasitesi ve düzenleyici çerçevelerine yatırım yaparak iki yoldan birinde ilerleyebilir: ya rekabet içindeki YZ yönetim vizyonları arasında ara buluculuk yapan kilit bir aktör olur ya da kendi modelini inşa eden öncü ülkelerden biri haline gelir. Türkiye'nin stratejik uyumu, teknolojik hazırlığı ve diplomatik çevikliği önümüzdeki karmaşık sürecin yönetilmesinde belirleyici olacaktır.

Bu bakış açısını Brezilya zirvesindeki panellerden birinde Dışişleri Bakanı Fidan da paylaşmıştır. Dışişleri Bakanı Fidan küreselleşmenin karşılıklı bağımlılıkları derinleştirmesi neticesinde değer zincirlerinin özellikle enerji ve kritik mineraller alanında daha kırılğan hale geldiğini kaydetmiştir. Kalkınma için büyüme, istihdam ve serbest ticaretin vazgeçilmez olduğunu belirten dışişleri bakanı bunların adil, kurallara dayalı ve öngörülebilir bir uluslararası ticaret sistemiyle güvence altına alınması gerektiğini ifade etmiştir. Dışişleri Bakanı Fidan ayrıca “Dünya çok kutupluluğa yönelirken YZ'nin küresel yönetimi kritik bir öncelik haline gelmektedir. YZ'nin yeni bir tahakküm aracına dönüşmesini önlemek için gerekli önlemlerin alınması zorunludur”¹⁶ ifadesini kullanmıştır. Ancak bu vizyonun pratiğe dökülmesi için sürekliliğin olması ve siyasi iradenin gerekliliği elzem görünmektedir.

Türkiye'nin YZ yönetiminde oynayacağı rol teknik hazırlığı ve uluslararası sisteme sunduğu ahlaki ve siyasi vizyonuyla şekillenecektir. Dışişleri Bakanı Fidan'ın BRICS zirvesindeki “tahakküm” uyarısı bu gruba yönelik bir çağrının ötesinde Batı'yı da kapsayan bir çağrı ve uyarı olarak okunmalıdır. Kısacası Dışişleri Bakanı Fidan'ın çağrısı YZ'nin sadece kodlarla değil değerlerle de yazıldığıнын altını çizmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin geleceğe ilişkin rolünün nasıl şekilleneceği kendisiyle birlikte gelişmekte olan birçok ülkeyi de ilgilendirmektedir. Ancak BRICS temelinde geleceğin dijital dünyasının nasıl şekilleneceği önemli soruları beraberinde getirmektedir.

SONUÇ

Yeni teknopolar düzenin şekillenmeye başladığı bu süreçte uluslararası ve bölgesel örgütlerin üstlendiği inisiyatifler hayati bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda BRICS ülkeleri tarafından yayımlanan Yapay Zeka Yönetimi Bildirgesi büyük

¹⁶ Tuğba Altun, “Bakan Fidan: İsrail'in Saldırganlığı ve Yayılmacılığı Kontrol Altına Alınmazsa, Sonuçları Küresel Ölçekte Hissedilecek”, Anadolu Ajansı, 7 Temmuz 2025.

bir önem taşımış ve farklı açılardan ele alınması gereken bir belge olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan analiz BRICS'in YZ bildirgesinin ardındaki siyasi ve stratejik anlamı incelemeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin hem BRICS çerçevesindeki hem de genel anlamda küresel YZ normlarının belirlenmesindeki potansiyel rolüne odaklanmıştır.

Bu noktada özellikle vurgulanması gereken husus bildirgenin her şeyden önce Küresel Güney'in çok taraflı, kapsayıcı ve etik temellere dayalı bir YZ yönetim yapısı kurma yönündeki kolektif iradesini yansıtmasıdır. Bu yapı teknolojik norm belirleyiciliğin birkaç baskın aktörün tekeline girmesine karşı açık bir duruşu temsil etmektedir.

Türkiye'nin politikaları açısından değerlendirildiğinde ise halihazırda oldukça stratejik bir konumda bulunduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye'nin Batı ile Küresel Güney arasında izlediği dengeli politikalar kendisini "bağlantısal eksen" olarak konumlandırma fırsatını beraberinde getirmektedir. Bu yaklaşım Türkiye'ye dijital egemenliği, bağımsızlığı ve otonomisinden taviz vermeden teknolojiler sistem içinde önemli bir aktöre dönüşme imkanı sunmaktadır.

Nihayetinde YZ yönetişimi sadece teknik bir konu olmanın ötesinde güç ilişkileri, adalet arayışı ve dijital geleceğimize yerleştirdiğimiz değerlerle doğrudan ilgilidir. Dışişleri Bakanı Fidan'ın da vurguladığı üzere YZ asla yeni bir tahakküm aracına dönüşmemelidir. Bu doğrultuda Türkiye, YZ düzenlemelerine dair küresel normların inşasında anlamlı bir rol oynamak için kararlı adımlar atmalıdır.

GLORIA SHKURTI ÖZDEMİR

Lisansını Arnavutluk'ta Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında tamamladı. Yüksek lisansını Sakarya Üniversitesi'nden "A Lethal Weapon that Became the Cure-all for Terrorism: Discursive Construction of the U.S. Dronified Warfare" başlıklı teze aldı. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde doktorasını tamamlayan yazarın tezi ABD-Çin rekabeti üzerinden yapay zekanın askeri alanda kullanımına odaklanmıştır. Araştırma konuları arasında Amerikan dış politikası, drone savaşları ve yapay zeka bulunmaktadır. SETA Vakfı'nın Dış Politika biriminde araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Ayrıca SETA Vakfı tarafından yayımlanan *Insight Turkey* dergisinin yardımcı editörüdür.

TUNÇ DEMİRTAŞ

Doktorasını 2022'de Bursa Uludağ Üniversitesi'nde "Devletin Yeniden Yapılandırılmasında Riskler ve Fırsatlar: Afrika Boynuzu Örneği" adlı tez çalışmasıyla tamamlayan Demirtaş, Mersin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Afrika siyaseti dahil olmak üzere çeşitli dersler vermektedir. Ayrıca SETA Vakfı'nda Dış Politika biriminde kıdemli araştırmacı olan Demirtaş'ın çalışma ve ilgi alanları arasında Afrika Boynuzu siyaseti, Afrika'da küresel/bölgesel güç rekabeti, Küresel Güney ile ilişkiler ve Türkiye-Afrika ilişkileri yer almaktadır.

BRICS'in Yapay Zeka Yönetişimi Bildirgesi: Küresel Güney için Politik ve Teknolojik Bir Dönüm Noktası

Gloria Shkurti Özdemir, Tunç Demirtaş

Bu analiz BRICS'in Brezilya zirvesinde yayımladığı "Yapay Zekanın Küresel Yönetişimine İlişkin Bildirge"yi stratejik, normatif ve jeopolitik bağlamlarda incelemektedir. Yapay zekanın (YZ) ekonomik kalkınma, stratejik rekabet ve dijital egemenlik ekseninde şekillenen etkileri doğrultusunda bildirgenin özellikle Küresel Güney'in çok taraflı, kapsayıcı ve adil bir yönetim yapısına duyduğu ihtiyacın yansıması olarak değerlendirildiği vurgulanmaktadır. Bildirge ayrıca veri egemenliği, fikri mülkiyetin dengelenmesi, etik ilkelerin güçlendirilmesi ve YZ'nin sivil kullanımına yönelik net sınırların çizilmesi gibi başlıklar etrafında BRICS'in kolektif vizyonunu yansıtmaktadır.

Bu analiz bildirgenin ABD-Çin rekabeti, büyük dil modellerinin artan etkisi, askeri YZ uygulamaları ve AB'nin norm koyucu rolü gibi gelişmelerle iç içe geçmiş bir bağlamda okunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Türkiye'nin BRICS üyesi olmamasına rağmen bu sürece normatif katkılar sağlayabilecek potansiyeli ele almakta, "bağlantısal eksen" olarak dijital yönetişimde hem teknik kapasitesi hem de jeopolitik konumuyla özgün bir rol oynayabileceğini savunmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma YZ'nin gelecekteki yönetim yapısının hangi dinamik (iş birliği, rekabet ya da parçalanma) etrafında şekilleneceğinin hem BRICS gibi oluşumlar hem de Türkiye gibi stratejik aktörlerin alacağı pozisyonlara bağlı olacağını ileri sürmektedir.



ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN

www.setav.org